

GEMEENSCHAPPELIJKE VERKLARING TER

INZAKE DE INTEGRATIE VAN WELZIJN IN HET ONDERWIJS
EN DE OPLEIDINGEN VAN DE VLAAMSE GEMEENSCHAP

Verklarende nota's | 23 Mei 2008

[Gemeenschappelijke verklaring Ter
]

Welzijnsconferentie

onderwijs van de
Vlaamse Gemeenschap

Doelstelling 1:

Permanente aandacht voor een veilige schoolomgeving en -infrastructuur met het ter beschikking stellen van de nodige structurele en financiële hefboomen.

Naast een inhoudelijk kwalitatieve opleiding voor de leerling/cursist is het ook van wezenlijk belang om permanent aandacht te hebben voor een veilige, hygiënische en gezonde leeromgeving. De onderwijsinstellingen moeten daarom een veilige, hygiënische en gezonde infrastructuur en omgeving kunnen aanbieden. Leerlingen/cursisten en het personeel van de onderwijsinstelling moeten erop kunnen vertrouwen dat de campus voldoende welzijnswaarborgen biedt en dat zij gebruik kunnen maken van een veilige infrastructuur. Het is de taak en de verantwoordelijkheid van de Vlaamse overheid en de inrichtende machten om hiervoor in de nodige structurele en financiële middelen te voorzien.

Er zijn al veel inspanningen geleverd om verouderde schoolinfrastructuur aan te passen en veilige materiële schoolvoorzieningen aan te brengen. Desondanks is het noodzakelijk dat de onderwijsinstelling in haar algemene begroting een specifiek welzijnsbudget opneemt, gekoppeld aan een termijnplanning. Dit budget moet voldoende werkingsmiddelen omvatten voor verdere aanpassingen aan de bestaande schoolinfrastructuur en materiële schoolvoorzieningen die beantwoorden aan de veiligheidscriteria, nu en in de toekomst.

Niet alleen scholen moeten zich inspannen om de bestaande schoolinfrastructuur aan te passen. Er moet ook in extra budgetten voorzien worden opdat scholen kunnen blijven voldoen aan de steeds aangroeiende wetgeving opgelegd door de verschillende beleidsniveaus (asbestverwijdering, arbeidsmiddelen, liften, legionella, explosieveiligheid, speeltoestellen, machinerichtlijn, milieu, inclusief onderwijs enz.). Momenteel beschikken de scholen over onvoldoende middelen daartoe. Hier kan de subsidiërende overheid haar steentje bijdragen door specifieke welzijnsbudgetten toe te kennen aan de schoolbesturen.

Een goed initiatief van de Vlaamse regering, weliswaar voor een specifieke doelgroep, is onder andere de investering in basisuitrusting van scholen voor technologie en industriële technieken.

Doelstelling 2:

Naast de federale welzijnswet voor werknemers een welzijnsdecreet dat minstens een gelijkwaardig beschermingsniveau biedt voor alle leerlingen/cursisten.

De federale welzijnswet van 04 augustus 1996 betreffende het welzijn van de werknemers bij de uitvoering van hun werk is van toepassing op de werkgevers en de werknemers. Gelijkgesteld met werknemers zijn o.a. stagiairs en leerlingen/studenten die een studierichting volgen waarvan het opleidingsprogramma voorziet in een vorm van arbeid die in de onderwijsinstelling wordt verricht.

Op het vlak van arbeidsveiligheid, arbeidshygiëne, arbeidsgezondheid, verfraaiing van de werkplaats, ergonomie, leefmilieu en psychosociale belasting genieten de overige leerlingen/cursisten niet dezelfde bescherming als de door de welzijnswet met werknemers gelijkgestelde leerlingen/cursisten. Het is dus absoluut noodzakelijk om een welzijnsdecreet op te maken dat een voor alle leerlingen/cursisten gelijkwaardig beschermingsniveau biedt. Dit is een bevoegdheid van de Vlaamse overheid. Bij doorlichtingen past de onderwijsinspectie via de onderwijsinspectie-index reeds het principe toe van de gelijkwaardige behandeling van alle leerlingen/cursisten, ook al is dit niet wettelijk geregeld.

In het welzijnsdecreet kan onder meer aangegeven worden:

- Welke persoon belast is met het dagelijkse beleid in de onderwijsinstelling en welke opleiding en permanente bijscholing inzake welzijn hiervoor vereist is;
- Welke personen beschouwd worden als hiërarchische lijn en welke opleiding en permanente bijscholing inzake welzijn hiervoor vereist is;
- In hoeverre de onderwijsvormen en de leerlingen/cursisten meetellen voor de aanstelling van een preventieadviseur (medewerker) in de onderwijsinstelling en welke opleiding en permanente bijscholing inzake welzijn hiervoor vereist is;
- Hoe in de onderwijsinstelling een preventiestructuur kan opgenomen worden, waarbij men rekening houdt met de federale wetgeving;
- Welke medische onderzoeken noodzakelijk zijn voor de leerling/cursist die een vorm van arbeid in de school zelf verricht en wie deze onderzoeken kan uitvoeren;
- Hoe de financiering kan gebeuren door de Vl. overheid van het ter beschikking stellen van persoonlijke beschermingsmiddelen en arbeidskleding voor de leerling/cursist;

- *Welke voorwaarden van toepassing zijn inzake hygiëne, veiligheid en bewoonbaarheid in internaten;*
- *De verplichting om een specifiek veiligheidsbudget op te nemen in de begroting van de onderwijsinstelling;*
- *Wie het toezicht uitoefent op de naleving ervan;*
- *In hoeverre het Ministerie van Onderwijs ondersteuning kan verlenen;*
- *...*

Doelstelling 3: ***Het integreren van welzijnsdoelstellingen in de curricula.***

Veiligheidsopvoeding moet een permanente zorg zijn van alle onderwijsbetrokkenen.

Dat betekent onder meer dat in de leerplannen voldoende aandacht moet uitgaan naar kennis, vaardigheden en attitudes inzake veiligheid. Kennis houdt in dat de leerlingen weten welke risico's met professionele werkzaamheden gepaard gaan en hoe ze zich daartegen het best kunnen beschermen volgens de hedendaagse stand van de techniek. Vaardigheid houdt in dat de leerlingen weten hoe ze te werk moeten gaan om hun professionele werkzaamheden te beoefenen zonder gevaar voor zichzelf of voor hun collega's. Attitudevorming houdt in dat de leerlingen zich veilige werkmethodes en een veilige houding eigen maken alsof het hun tweede natuur was.

Dat betekent voorts dat de onderwijsinstelling en de leraren permanent het goede voorbeeld moeten geven. Een onveilige onderwijsinstelling staat zwak als ze haar leerlingen wil overtuigen veilige procedures te hanteren. Leerlingen moeten het vanzelfsprekend vinden in een omgeving te leven waar ze preventiemaatregelen permanent en correct toegepast zien.

Dat betekent ten slotte dat deze permanente zorg tot uiting moet komen in de infrastructuur, de uitrusting, het materiaal en de procedures, zowel in de werkplaatsen, de ateliers, de werven, de salons, de keukens en op de stageplaatsen als in de klaslokalen, de gangen, de speelplaats, de refter, de turnzaal, de sportterreinen en in het internaat.

Wat concreet de integratie van de veiligheidsopvoeding in de leerplannen betreft, is het wenselijk deze aan een grondige analyse te onderwerpen en zo nodig de vereiste aanpassingen door te voeren. De verplichtingen van de werknemer, zoals vastgelegd in artikel 6 van de wet van 4 augustus 1996 betreffende het welzijn van de werknemers bij de uitvoering van hun werk, kunnen hier als richtsnoer dienen. Deze verplichtingen gelden immers voor elke werknemer, ongeacht de opleiding of de bedrijfssector. De kennis, vaardigheden en attitudes die met deze verplichtingen gepaard gaan, dienen derhalve aan bod te komen in het curriculum van elke leerling, weliswaar op een evenwichtige wijze gespreid over de curricula van de tweede en de derde graad.

Een dergelijke spreiding kan als volgt opgevat worden. In de tweede graad zouden de volgende doelstellingen aan bod kunnen komen:

- Op de arbeidsplaats naar best vermogen zorg dragen voor de eigen veiligheid en gezondheid en deze van de andere personen, in overeenstemming met de gegeven instructies en met de verkregen opleiding.
- Op de juiste wijze gebruik maken van machines, toestellen, gereedschappen, gevaarlijke stoffen, vervoermiddelen en andere middelen die ter beschikking worden gesteld.
- Op de juiste wijze gebruik maken van de persoonlijke beschermingsmiddelen die ter beschikking worden gesteld, en deze na gebruik weer opbergen.

- *De veiligheidsvoorzieningen van machines, toestellen, gereedschappen, installaties en gebouwen herkennen, deze voorzieningen op de juiste manier gebruiken en ze niet willekeurig uitschakelen, veranderen of verplaatsen.*

In de derde graad zouden de volgende doelstellingen aan bod kunnen komen:

- *Elk ernstig of onmiddellijk gevaar voor de veiligheid en de gezondheid en elk gebrek in de beschermingsystemen dat vastgesteld wordt, onmiddellijk melden.*
- *Waar nodig meewerken met de interne dienst voor preventie en bescherming op het werk om taken uit te voeren of verplichtingen na te leven met het oog op de veiligheid.*
- *Waar nodig meewerken aan de realisatie van veilige arbeidsomstandigheden en een veilig werkmilieu, en aan het voorkomen van risico's inzake veiligheid en gezondheid binnen het werkterrein.*
- *Zich onthouden van geweld, pesten of ongewenst seksueel gedrag op het werk, bijdragen tot een positief klimaat op dit vlak en zich onthouden van elk wederrechtelijk gebruik van de klachtenprocedure.*

Daarnaast dient per studierichting onderzocht te worden welke specifieke aspecten met betrekking tot preventie en bescherming in die studierichting aan de orde zijn. Dit onderzoek moet betrekking hebben zowel op het veilig werken van de leerling als op het realiseren van veilige producten en diensten door de leerling.

Doelstelling 4:

Het valoriseren en erkennen van de functie "preventieadviseur" in de onderwijswetgeving.

Als iedereen participeert in het welzijnsgebeuren en als de preventieadviseur, de hiërarchische lijn en het comité voor preventie en bescherming op het werk of het basiscomité een echt team vormen, scoort het welzijnsniveau hoog. Dat blijkt uit doorlichtingsverslagen opgemaakt door de onderwijsinspectie.

Er moet permanent aandacht zijn voor het welzijn: dicht bij elke leerling, in de klas, op de werkplaats, aan de machine, in de sport- en turnzaal, tijdens schooluitstappen, op stageplaatsen enz. Daarom is het belangrijk dat elke onderwijsinstelling, los van federale bepalingen, een beroep kan doen op een preventieadviseur die minimaal een basisvorming (niveau 3) genoten heeft en die over de nodige tijd en middelen kan beschikken. De preventieadviseur moet de motor, de bezieler, de spilfiguur, de stimulator en de animator zijn van het welzijnsgebeuren op het terrein.

De preventieadviseur met een coördinerende functie op het niveau van de scholengemeenschap, scholengroep of samenwerkingsverband, noodzakelijk voor de specifieke deskundigheid, moet een aanvullende vorming van het tweede of bij voorkeur het eerste niveau genoten hebben en moet een voltijdse dagtaak kunnen besteden aan zijn opdracht.

Deze organieke uren of statutaire ambten moeten bepaald worden op basis van het aantal personeelsleden, het aantal leerlingen en de graad van het risico. We kunnen hier ook verwijzen naar richtlijnen vermeld in de dynamische inspectie-index van de onderwijsinspectie. Deze herkleurde of bijkomende gekleurde uren of punten worden bij voorkeur toegekend aan de scholengemeenschappen, -groepen of samenwerkingsverbanden, die autonoom een verdeling kunnen maken over de scholengemeenschap, -groep of samenwerkingsverband en de individuele scholen met als voorwaarde dat er een aanspreekpunt (preventiemedewerker) met een basisvorming is in elke school. Samenwerking en solidariteit primeren hier.

Van de werkgever - in casu de inrichtende macht - wordt verwacht dat hij de functie van preventieadviseur waardeert en erkent. Dit kan zich onder meer uiten in de verplichting om bij het comité voor preventie en bescherming op het werk of het basiscomité verantwoording af te leggen wanneer bepaalde door de preventieadviseur uitgebrachte adviezen niet gevolgd worden.

Doelstelling 5:

Het kwalitatief beoordelen door de onderwijsinspectie van de wijze waarop de welzijnswetgeving voor de leerlingen/cursisten wordt toegepast.

In het kader van de financiering of subsidiëring van onderwijsinstellingen is de onderwijsinspectie belast met het toezicht op de hygiëne, veiligheid en bewoonbaarheid van de gebouwen en lokalen. Deze controle is wettelijk beperkt tot de marginale toetsingsbevoegdheid.

Voor het toezicht op de hygiëne, veiligheid en bewoonbaarheid van de gebouwen en lokalen in het kader van de doorlichting hanteert de onderwijsinspectie de dynamische inspectie-index, een instrument dat hoofdzakelijk gebaseerd is op de federale welzijnswetgeving. Binnen haar decretale taak is de onderwijsinspectie evenwel niet bevoegd om toezicht uit te oefenen op de toepassing van de welzijnswetgeving. Bovendien wordt een aantal bepalingen uit de Codex en het ARAB zonder meer toepasselijk verklaard op leerlingen, ook al is daar geen wettelijke basis voor. Dit heeft onbetwistbaar een gunstig effect gehad op de veiligheid in de onderwijsinstellingen, maar het is hoogst noodzakelijk dat al deze bepalingen een correcte juridische basis krijgen.

Dit houdt in dat een onderwijsinspecteur niet enkel deskundig moet zijn in onderwijswetgeving maar ook in de specifieke welzijnswetgeving. Bij doorlichtingen is de gesprekspartner voor deze materie de directeur en de hiërarchische lijn, bijgestaan door de preventieadviseur. In de loop van de jaren hebben de preventieadviseurs heel wat deskundigheid opgebouwd en hebben verschillende onder hen met succes een aanvullende vorming niveau I of II gevolgd.

Logischerwijze mag er dan verwacht worden dat ook de onderwijsinspectie over deskundigheid in deze materie beschikt en dat er voor het toezicht op de hygiëne, veiligheid en bewoonbaarheid van de gebouwen en lokalen onderwijsinspecteurs ingezet worden die een vorming genoten hebben die gelijkwaardig is aan die van de preventieadviseurs in de scholen. Verder is het wenselijk dat voor het toezicht in het kader van een doorlichting voor de verschillende onderwijsniveaus eenzelfde instrument gebruikt wordt, eventueel specifiek aangepast aan elk niveau.

Doelstelling 6:

Preventiemaatregelen in de bedrijven die afgestemd zijn op het risicoprofiel van de beginnende werknemer en de stagiair, met aandacht voor onthaal en begeleiding.

De statistieken van het Fonds voor Arbeidsongevallen laten weinig ruimte voor twijfel aangaande het risico op arbeidsongevallen bij jonge werknemers en stagiairs. Bij de arbeidsongevallen in 2005 was bijna één slachtoffer op drie (31,0 %) een werknemer van 20 tot 29 jaar. De redenen waarom jongeren een groter risico lopen zijn talrijk, maar bekend – jongeren zijn veelal onervaren en niet vertrouwd met hun nieuwe werkplek en arbeidsmiddelen.

Scholen, bedrijven en overheid moeten daarom de handen in elkaar (blijven) slaan om de stagiair en de beginnende werknemer maximaal te begeleiden inzake preventie en bescherming. De website www.safestart.be is op dat punt een uitstekend initiatief.

De volgende koninklijke besluiten zijn o.a. van toepassing op het raakvlak met de bedrijfswereld:

- Koninklijk besluit van 3 mei 1999 betreffende de bescherming van jongeren op het werk, gewijzigd bij de KB's van 28 augustus 2002, 3 mei 2003 en 28 mei 2003;
- Koninklijk besluit van 21 september 2004 betreffende de bescherming van stagiairs, gewijzigd bij de KB's van 30 september 2005 en 2 juni 2006;
- Koninklijk besluit van 25 april 2007 betreffende het onthaal en de begeleiding van werknemers i.v.m. de bescherming van het welzijn bij de uitvoering van hun werk.

Naar invulling en toepassing van deze KB's kan het beleid op een aantal punten nog beter uitgebouwd worden:

- De situatie van stages bij een zelfstandige moet uitgeklaard worden, in het bijzonder in verband met de verantwoordelijkheid en de aansprakelijkheid van de preventieadviseur van de onderwijsinstelling;
- Vooral in kleinere bedrijven roepen de gebrekkige of soms ontbrekende risicoanalyses en werkpostfiches veel vragen op en kan er een discriminatie vastgesteld worden in vergelijking met de grotere bedrijven;
- De uitbreiding van de arbeidsongevallenwet naar de onbezoldigde stagiair heft weliswaar voor deze doelgroep de discriminatie tussen arbeidsongeval en beroepsziekte op, maar

heeft nogal wat *juridische onduidelijkheid tot gevolg, in het bijzonder rond de positie van de dubbele werkgever;*

- *Het wegwerken van de discriminatie in behandeling tussen een (arbeids)ongeval/beroepsziekte die de leerling/cursist overkomt ten gevolge van werkzaamheden in de school in vergelijking met die op de stageplaats;*
- *Bovendien wordt de uitsluiting van de arbeidswegongevallen en het ontbreken van financiële dekking voor tijdelijke arbeidsongeschiktheid (zelfs als die een belangrijke achterstand in de studieloopbaan tot gevolg heeft) eerder ingegeven door budgettaire overwegingen dan door een reële bekommernis om de stagiair;*
- ...

Doelstelling 7:

Het heroriënteren van het arbeidsgeneeskundig toezicht en het medisch schooltoezicht.

De volgende regelgeving is o.a. van toepassing:

- *Het Koninklijk besluit van 28 mei 2003 betreffende het gezondheidstoezicht op de werknemers is van toepassing op de werkgevers en de werknemers, evenals op de daarmee gelijkgestelde personen;*
- *Ministeriële omzendbrief van 12 januari 2004 betreffende de toepassing van het gezondheidstoezicht op stagiairs en de ministeriële omzendbrief van 22 december 2005 betreffende de organisatie van het gezondheidstoezicht op stagiairs zoals bedoeld in artikel 2, 1°, van het Koninklijk besluit van 21 september 2004 betreffende de bescherming van stagiairs;*
- *Het Besluit van de Vlaamse regering van 17 maart 2000 betreffende de opdrachten van de centra voor leerlingenbegeleiding in het kader van de uitvoering van de preventieve gezondheidszorg.*

Naar invulling en toepassing van deze regelgeving kan het beleid op een aantal punten nog beter uitgebouwd worden en kunnen enkele vragen gesteld worden:

- *Genieten alle leerlingen/cursisten en stagiairs eenzelfde bescherming als de werknemers?*
- *Wanneer zijn welke medische onderzoeken noodzakelijk voor de leerling/cursist die in de school zelf een vorm van arbeid verricht die hem/haar blootstelt aan gezondheidsrisico's? Aan wie behoort de bevoegdheid om deze onderzoeken uit te voeren?*
- *Zijn de verschillende regels optimaal op elkaar afgestemd?*
- *Kan er inzake de financiering van het gezondheidstoezicht voor de medische onderzoeken en inentingen niet in een forfaitair bedrag voorzien worden op basis van de risicograad en het aantal werknemers in de onderwijsinstellingen?*
- *Is het medisch onderzoek voldoende afgestemd op de later te volgen studierichtingen (allergieën, epilepsie, kleurenblindheid,...)?*
- ...

